

самокритичность авторов сводят их газетные выступления к поверхностному самоотчету, перечислению достижений и проблем вместо их исследования. Ситуацию с исследованием стиля и методов работы городских, районных парторганизаций и комитетов усугубляет чрезвычайно редкое обращение профессиональных журналистов к проблемам такого масштаба. Из штатных сотрудников белорусских областных газет системно разрабатывают тему деятельности горкомов и райкомов КПБ лишь журналисты «Магілёўскай праўды». Их участие способствует усилению аналитических тенденций публикаций, разнообразит жанрово-стилистическую палитру, что влечет за собой усиление эффективности влияния газеты на стиль и методы работы партийных комитетов⁷.

Есть отдельные достижения в разработке темы качественного роста парторганизаций и у других областных газет Белоруссии. Так, высоким научным уровнем выделяются публикации брестской «Зари». Для «Гомельской праўды» характерно стремление к системному разговору с читателем, чему способствовал цикл материалов под рубрики «Партийная жизнь: новое пополнение», открытой после XXVI съезда КПСС. «Гродненская правда» всесторонне раскрывает диалектику взаимоотношений поколений коммунистов в процессе омоложения партийных рядов. В творческой практике «Мінскай праўды» плодотворен подход к проблемам укрепления состава коммунистов с позиции первичной парторганизации — организационной основы КПСС. Но одновременно существуют и серьезные недостатки, снижающие эффективность, нарушающие комплексность воздействия газет на качественную сферу формирования партийных сил. Эпизодически, бессистемно освещается важнейшее направление внутрипартийной деятельности «Віцебскім рабочым». «Гродненская правда» упустила из поля зрения вопросы совершенствования социального, «Гомельская праўда» — возрастного составов, «Заря» — образовательного уровня парторганизаций.

Развивать творческие достижения в соответствии с изменениями в содержании и специфике внутрипартийных отношений, устранять как общие, так и присущие отдельным изданиям недостатки, значило бы для областных газет Белоруссии подниматься в разработке темы до высокого уровня воздействия на качественный рост рядов КПСС.

¹ Материалы XXVI съезда КПСС. — М., 1981, с. 68.

² См.: Гродненская правда, 1981, 1 июля.

³ Ленин В. И. Полн. собр. соч., т. 41, с. 99.

⁴ См.: Бобков В. А. Качественный рост партии и организация партийных сил. — Минск, 1977, с. 40, 50—52.

⁵ Егоров А. Коммунистическая партия в условиях развитого социализма. — Коммунист, 1976, № 15, с. 62.

⁶ См.: Заря, 1978, 23 марта.

⁷ См.: Звезда, 1982, 28 липня.

А. Ф. МЯСНИКОВ

ВОБРАЗ ПЕРАДАВІКА САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ ВІТВОРЧАСЦІ НА СТАРОНКАХ РЭСПУБЛІКАНСКІХ ГАЗЕТ

Рабочы чалавек сёння не той, якім быў ён дваццаць ці нават пятнаццаць гадоў назад. Глыбіня ведаў і шырыня кругагляду, высокая свядомасць і творчы падыход да працы — вось што ў першую чаргу вызначаюць цяпер ткачыху і сельскага механізатара, будаўніка і жывёлавода, прадстаўніка любой іншай прафесіі. І пісаць пра яго — значыць імкнуцца ў абавязковым парадку паказаць дыялектычнае адзінства гэтых якасцей, іх канцэнтраванае выражэнне. Журналіст-нарысіст у наш час — сапраўдны даследчык характару, спраў, руху думак і пачуццяў свайго героя. Але ці заўсёды ўдаецца гэта? Звернемся да канкрэтных публікацый рэспубліканскіх газет.

«Перадавік спаборніцтва... Які ён? Людзей цікавіць не толькі перадавы вопыт, але і маральнае аблічча, характар перадавіка, яго погляды, адносіны да жыцця наогул — бо ў канчатковым выніку менавіта гэтыя рысы складаюць аснову ўсялякага працоўнага подзвігу...» Гэтыя словы — урэзка да нарыса журналісткі І. Міцкевіч «Ёсць у жыцці галоўныя сло-

выг»¹. Выразна і ўмела, з веданнем справы падае І. Міцкевіч чытачу сацыяльны партрэт героя. Удала выкарыстоўвае яна мову і манеру Яна Місюка. Здаецца на першы погляд, нібыта думкі і меркаванні героя супадаюць з пазіцыямі журналісткі. Але гэта знешняе супадзенне. Хутчэй за ўсё, гэта рэдкае ўменне І. Міцкевіч падпарадкаваць сябе, свае пачуцці меркаванням Місюка для таго, каб выразней і паўней паказаць яго чытачам, каб заклікаць іх раўняцца ў жыцці, у штодзённых справах на Яна Феліксавіча — лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР, кавалера ордэна Леніна. Ён — хлебароб будучыні, заўтрашняга дня. «Лічы, усе яго акадэміі — родныя палі, — піша аўтар. — А які высокі ўзровень свядомасці, шырыня кругазору, усведамленне адказнасці. Глыбокая ўнутраная інтэлігентнасць праглядаецца ў ім, як толькі размова заходзіць аб хлебаробскай справе. Яго справе. Тут ён сапраўдны акадэмік. І якія машыны лепшыя, і на якім полі што зручней сеяць-вырошчваць, і дзе што пішуць новенькае па агратэхніцы... Куды падзелася яго ўяўная праставатасць! Мова стала выразнай, упэўненай, жэсты сабранымі, тэрміналогія — інжынера».

Звычайна аўтараў нарысаў і замалёвак папракаюць за злоўжыванне лічбамі і фактамі з біяграфій герояў. І. Міцкевіч удала пазбягае гэтага недахопу. Яна прыводзіць толькі асобныя звесткі з біяграфіі Місюка — не ўсе запар, а толькі тыя, што сталі этапнымі ў яго жыцці.

Негаропка, але вельмі ўпэўнена вядзе свайго героя па жыццёвай дарозе і журналіст А. Кучынскі ў параўнальна невялікай замалёўцы «Сакрэты майстэрства»². Чытаеш яе, і выразна бачыш тыя вялікія сацыяльныя змены, якія адбыліся ў апошні час ва ўсім укладзе жыцця чалавека-працаўніка.

М. О. Іваноўскі — апаратчык Лідскага лакафарбавага завода. Звыш дзесяці гадоў ён працуе тут. Работа, на першы погляд, простая, аднастайная. Але, справядліва заўважае аўтар, сучасная хімічная вытворчасць не перпіць лёгкіх, бяздумных адносін рабочага да сваёй справы. Ад яго патрабуюцца глыбокія веды, дакладны разлік, гранічная акуратнасць. Усім гэтым у дасканаласці валодае М. Іваноўскі. Адсюль і высокія паказчыкі ў працы. За дзесятую пяцігодку Мікалай Осіпавіч выканаў дзесяць гадавых заданняў. Цяпер на прадпрыемстве працуюць 145 чалавек, якія па прыкладу перадавіка перайшлі на ўшчыльнены рэжым работы.

Не расказвае, а вобразна паказвае журналіст, як пад уздзеяннем сацыялістычнага спаборніцтва ў характары чалавека, ва ўсім калектыве адбываюцца вялікія змены. А вось як заканчвае аўтар сваю замалёўку: «Калі ў Лідзе праходзіў злёт ударнікаў камуністычнай працы, Мікалаю Осіпавічу даверылі несці сцяг горада. З таго дня прайшло ўжо нямала часу, а пачуццё ў яго такое, быццам гэты сцяг і цяпер у яго руках. Таму і крочыць ён ад адной вышыні да другой».

Развагі і параўнанні, назіранні і аналітычныя вывады ў нарысах і замалёўках пра перадавікоў і наватараў вытворчасці сёння на старонках рэспубліканскіх газет не навінка. Наадварот, без іх героі атрымліваюцца аднатыпныя, невыразныя, як кажуць, сумныя. Незадоўга да пачатку работы XXVI з'езда КПСС удалую, на нашу думку, рубрыку адкрыла газета «Советская Белоруссия» — «З партыйным білетам ля сэрца». Няма ла цікавых публікацый убачылі свет на старонках выдання. Але не абыйшлося і без такіх, у якіх сустракаліся накладкі, няўдалыя параўнанні, а часам наогул адсутнічала актыўная аўтарская пазіцыя, без якой цяпер газетныя выступленні наўрад ці б'юць у цэль.

На Брэсцкім электрамеханічным заводзе імя XXV з'езда КПСС Уладзімір Іванавіч Філіпенкаў чалавек знакаміты. Ардэнаносец, дэлегат XXIX з'езда Кампартыі Беларусі, ён заўсёды сярод тых, каго ставяць ў прыклад іншым, на каго трымаюць раўненне таварышы па працы. Яшчэ ў канцы дзевятай пяцігодкі, калі на прадпрыемстве толькі пачынаўся пераход на вазуўскую сістэму арганізацыі і аплаты працы, Уладзімір Іванавіч узначаліў адну з першых брыгад. Аказанае яму давер'е камуніст Філіпенкаў апраўдаў з гонарам.

Такім чынам, кандыдатуру для нарыса рэдакцыя «Советской Белоруссии» знайшла ўдалую. Перад аўтарам паўставаў вялікі выбар фактаў і эпізодаў, буйных і дробных штрыхоў з жыцця і працоўнай дзейнасці самога брыгадзіра і яго падначаленых. Але нарыс «Шлях да прызнання»³ так і не высвеціў чытачу гаспадарлівасць героя, яго прафесіянальную актыўнасць, нецярпімасць да недахопаў, перажыткаў мінулага.

Уменне даць правільную, адпаведную сітуацыі ацэнку, расфарбоўку фактам і з'явам вельмі неабходна пры рабоце над нарысам ці замалёўкай пра чалавека працы. «Думка дапамагае ацаніць, разважаць, правесці аналіз і сінтэз, а пачуцці асвятляюць усё навакольнае глыбокай чалавечнасцю, страсцю, усхваляванасцю, душэўным парывам, — падкрэсліваў вядомы даследчык беларускай журналістыкі доктар філалагічных навук прафесар Б. В. Стральцоў. — Галоўны сакрэт творчасці нарысіста і заключаецца ў здольнасці з'яднаць думкі і пачуцці ў адно цэлае, пераплавіць іх у аднародны сплаў»⁴. Нарысу ж «Шлях да прызнання» якраз і не стае гэтага з'яднання, аднароднасці.

У нашай краіне кожны чалавек, як кажуць, на відавоку. Да перадавікоў жа і наватараў сацыялістычнай вытворчасці ўвага асаблівая, падвояная. Праўда, дзе-нідзе празмерная апека прыводзіць да стварэння для лепшых працаўнікоў цяплічных умоў работы. Бясспрэчна адно: акрамя шкоды — і ў першую чаргу маральных выдаткаў — гэта нічога не прыносіць. Нараджаюцца скаргі, незадаволенасць людзей, тых шчырых і сумленных калег «перадавіка», якія пастаянна знаходзяцца побач з ім, бацьці і разумеюць гэтыя перагібы. Шкада, што ніводная з рэспубліканскіх газет ні разу не выступіла з артыкулам, прысвечаным гэтым праблемам рэчаіснасці. Правільнасць ацэнак і крытэрыяў, аб'ектыўны падыход да распрацоўкі ўмоў саборніцтва і вызначэння пераможцаў яго ў штодзённым жыцці вытворчых калектываў — гэта павінна быць на першым плане. І без пільнай увагі журналістаў тут, вядома ж, не абыйсцця.

Усхваляванасць тону, удала знойдзеныя супастаўленні яшчэ не заўсёды ўласцівы публікацыям пра людзей працы, якія змяшчаюцца на старонках рэспубліканскіх газет. У «Звяздзе», напрыклад, тэхніка і тэхналагічныя працэсы, апісаныя надзвычай падрабязна і занадта спецыфічнымі тэрмінамі, яшчэ вельмі часта засланяюць чалавека — галоўную дзеючую асобу нашага часу. На старонках жа «Советской Белоруссии» не-не ды і сустрэнеш белетрызаваанне, апісальніцтва, біяграфічнасць.

Штодзённа «бачыць» радавога працаўніка з яго неспакойным і шчырым сэрцам, залатымі рукамі, безумоўна, няпроста. Аднак — неабходна. Асабліва складана рабіць гэта цяпер, калі ў наша жыццё і рэчаіснасць няспынна ўваходзіць навукова-тэхнічны прагрэс; навінкі навукі і перадавой практыкі ўсё больш і больш аблягчаюць працу чалавека. І тым большая адказнасць, сур'ёзнасць, дасведчанасць патрабуюцца ад журналістаў — летапісцаў гісторыі нашай сучаснасці.

¹ Сельская газета, 1981, 7 июня.

² Звязда. 1980, 23 снежня.

³ Советская Белоруссия, 1981, 25 января.

⁴ Стральцоў Б. В. Дзесятая пяцігодка ў беларускім нарысе. — Мінск, 1980, с. 12.